

Ազգ

Armenian Daily

Յոկտեմբերի 27. Եվս մեկ ձեռքակալված Առաջիկայում էլի շեքրակալություններ կլինեն

ԵՐԵՎԱՆ, 23 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԼՈՅՅԱՆ ՏԱԴԱՆ. Յոկտեմբերի 27-ի գործով նախաձեռնությունը վարող մարմինը ղեկավարելով 23-ին ձեռքակալել է ԵԳՆ մի աշխատակցի, որը եղել է ահաբեկչական ակտի օրը Ազգային ժողովի դահլիճում: Յոկտեմբերի 27-ի գործով նախաձեռնությունը վարող մարմինը ղեկավարելով 23-ին ձեռքակալել է ԵԳՆ մի աշխատակցի, որը եղել է ահաբեկչական ակտի օրը Ազգային ժողովի դահլիճում: Յոկտեմբերի 27-ի գործով նախաձեռնությունը վարող մարմինը ղեկավարելով 23-ին ձեռքակալել է ԵԳՆ մի աշխատակցի, որը եղել է ահաբեկչական ակտի օրը Ազգային ժողովի դահլիճում:

Տարանի ներկայությամբ նա հարցազրույցում է որոշեց կատարել: Պր. Գառնությունյանի խոսքերով, առաջիկայում եւս կլինեն ձեռքակալություններ: Չինդասախազության մեջ նախկին բաժնի ղեկավարը հայտնեց նաեւ, որ բավարարել է մեղադրյալ Մուսեղ Մովսիսյանի դատաւարական կողմից Գրիգորյանի միջնորդությունը իր դատաւարական գործունեության փորձաքննության ենթարկելու մասին:

ՀԵՏԱՀԱՅՅՈՒ

Արցախյան գործիչները՝ ժողովրդավարության փնտրության առաջ

Ուսումնասիրելով Արցախյան վերջին իրադարձությունները, վարչապետ Անուշավան Դանիելյանի եւ այժմ արդեն ԼՂԴ դատաւարական բանակի դատաւարող իրաւաստար Սամվել Բաբայանի միջեւ տեղի ունեցող հարցազրույցը, ԳԳ նախագահ Ռոբերտ Բոչայանը չէր կարողում Գայասանի ներհաղափական զարգացումներին: Դեկտեմբերի 21-ին լրագրողներին հետ հանդիպման ժամանակ նա հավաստեց, որ բանակի իրավազմի եւ ԼՂԴ ֆաղափական ղեկավարության միջեւ հակամարտությունը նոր բան չէ, 1.5-2 տարվա դատաւարություն ունի: Նախագահի

բացատրությունն արդեն իրադարձել են ինքնադատաւարական բանակը զանազան կողմից հարձակումները, եւ դրանից է զախի իրաւակազմի հանրապետությունում ավելի մեծ դերակատարություն ստանձնելու ձգտումը: Նախագահը նշում էր, որ նաեւ այն ժամանակ, երբ ինքը ԼՂԴ ղեկավարն էր, այդպիսի երեւոյթներ նկատվում էին, բայց իր «հեղինակությունը թույլ էր տալիս նման բաները զսպել»: Սա գրեթե ուղղակի խոստովանություն էր, որ ԼՂԴ ներկա նախագահ Արկաղի Դուկասյանն այդպիսի հեղինակություն չունի եւ չի կարողանում նույն ա-

նել («զսպել»): Չնայած եւ իրադարձական հանդիպման ժամանակ, եւ այլ առիթներով յորն Բոչայանն իր աշխատակցություն է հայտնել Արկաղի Դուկասյանին, այնուամենայնիւ, չի կարելի չնկատել, որ դա, հավանաբար այնքան էլ հեծ չէ նրա համար: Եվ Արկաղի Դուկասյանը, եւ Սամվել Բաբայանը ԳԳ նախագահին «օտար» չեն: Նրանց (եւ ոչ միայն նրանց) կարողում են դաժան դախարի ու ծանր դատաւարական փորձաքննության ենթարկելու կողմնակից եւ ընդհանուր ուրախությունները:

ՏԵՄ 1 ԷՅ 3

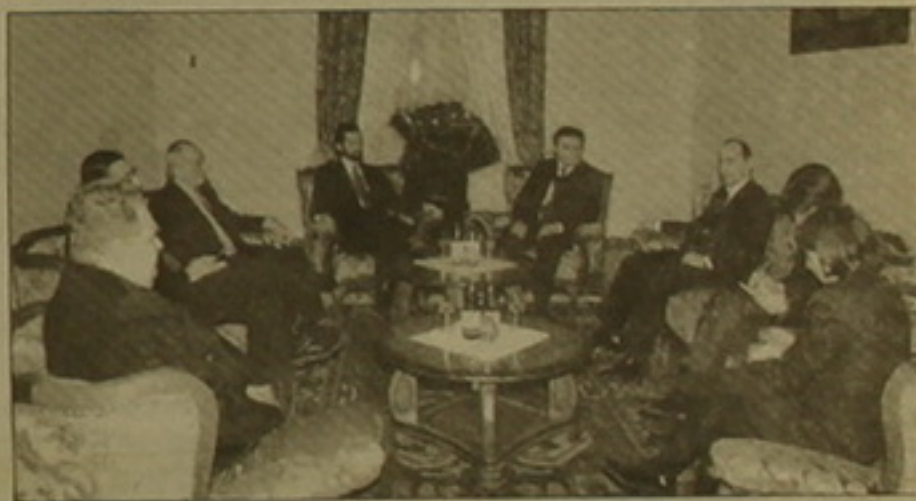
ՀԱՆԴՐՈՒՄ

Անհրաժեշտ է ամրապնդել իշխանություն-հասարակություն կապը

Նախագահը ընդունեց խորհրդարանում շնորհակալագրված ֆաղափական ուժերի ղեկավարներին

Նախագահ Ռոբերտ Բոչայանը երեկ հանդիպում ունեցավ Գայասանի Ռամկավար-ազատական կուսակցության անհրաժեշտ Ռուբեն Միրզախանյանի, Ինքնուրուում միավորման նախագահ Ներսես

Առաջնային խնդիր համարելով երկրում կայունության եւ օրինակականության ամրապնդումը, վստահության վերականգնումը, գրուցակցներն ընդգծեցին այդ ուղղությամբ իշխանությունների եւ բոլոր ֆաղա-

Ալիեւ ԱՊԿ-ն «մասը մասին չի սվել» դարաբաղյան հակամարտությունը կարգավորելու համար

ԲԱՅՈՒ, 23 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՄՐՍԵԼՊՐԵՍ, ՓՐԱՅՆ ԵՅՈՒՄ ԱՊԿ-ն ղեկավար է ծառայի համագործակցության բոլոր ղեկավարությունների անհրաժեշտ եւ ոչ մի ղեկավար չլից է խախտում «երկարի ստանդարտները», հայտարարել է Ադրբեյջանի նախագահ Չեյդար Ալիեւը ԱՊԿ-ի գործադիր ֆարսուղար Յուրի Յարուվի հետ կայացած հանդիպման ժամանակ, որի այն Ադրբեյջան ավարտվեց հինգ-ճարտի օրը: Չեյդար Ալիեւն ուժադրությունը սեւեռեց այն բանի վրա, որ ԱՊԿ-ն «մասը մասին չի սվել» դարաբաղյան հակամարտությունը կարգավոր-

ելու համար: Դա նրա հակադարձումն էր Յուրի Յարուվի այն առաջարկությանը, որ ԱՊԿ-ի դիտարկներ ղեկավար է մասնակցեցնել դարաբաղյան հակամարտության կարգավորման բանակցություններին: Ադրբեյջանի նախագահի խոսքերով, «հակամարտության կարգավորման գործընթացը լուծվում է ԵԱԳԿ Միսակի խմբի կողմից, եւ ուրիշ դիտարկների մասնակցության անհրաժեշտությունը չկա»: Չամագործակցության ղեկավարներին անհրաժեշտ է լրջորեն խորհել ԱՊԿ-ի աղաքայի շուրջ, հայտարարել է Չեյդար Ալիեւը:

Փաստորեն սկսվել է Գրոզնու գրոհումը

ԵՐԵՎԱՆ, 23 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԼՈՅՅԱՆ ՏԱԴԱՆ. Արեւմտյան թղթակիցները հայտնում են, որ Չեչենիայի նախագահ Ա. Մախադովը կարգադրել է չեչենական բոլոր զինվորական ստորաբաժաններին, բացի Գրոզնու դատաւարաններից, հեռանալ լեռները: Մախադովի խոսքերով, եւ որ Գրոզնու քաղաքը քանակապես մարտեր են գնում եւ փաստորեն սկսվել է Գրոզնու գրոհումը: Միջոցով, նախորեին վարչապետ Վ. Պուտինն ասել էր, որ օդուժային զորքերը Գրոզնու մարտեր չեն մղում: Ըստ նրա, զազմական գործողությունները Չեչենիայում կարող են ավարտվել մոտ ժամանակներս, սակայն կոնկրետ ժամկետ չի հաստատվել:

ՏԱՄԱՌՈՍ

24 կուսակցություններ համաձայն են Մուրալիբովի վերադարձին

ԲԱՅՈՒ, 23 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԼՈՅՅԱՆ ՏԱԴԱՆ. «24 կուսակցություններ Ադրբեյջանի ժողովրդական ծակա», «Մուսավաթ» կուսակցությունների, Դեմկուսի եւ Ադրբեյջանի ազգային անկախության կուսակցության զինավորումը համաձայնել են նախկին նախագահ Այազ Մուրալիբովի հայրենի վերադարձին»: Այս մասին հայտարարել է Ա. Մուրալիբովի իրավունների դատաւարության կոմիտեի նախագահ Արդու Մահմուդովը: Ինչպէս կարծում են կուսակցադատները, նախկին նախագահը, որոշեց հանրապետության ֆաղափացի, ունի դրա լիակատար իրավունք: Բաղաճական գործիչն ինքը կորեւ, թե ինչով զբաղվել է ինչ դիրք գրավել: Մահմուդովը ընդգծել է, որ երբ նախագահ Չեյդար Ալիեւին ուղղված դիմումը անդաստիարան մնա, կոմիտեին կվերածվի նախկին նախագահի իրավունքների դատաւարության արժանան:

«Ռուսական մաֆիան» ֆինանսավորում է ընտրաւարակ ԱՄՆ-ում

ԼՈՒՐՈՒ, 23 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՄՐՍԵԼՊՐԵՍ-ԻՏԱՈՒՍՍՍ. «Ռուսական մաֆիան քաղաքացի է ԱՄՆ-ի նախընտրական հիմնադրամներ», նախագահուցանում է «Ճայնեմեյլ քամար»: Բրիտանական ազդեցիկ թերթը Նյու Յորկից տրված թղթակցության մեջ գրում է, որ «ԱՄՆ-ում աղորղ օտաւասանից այն տարազինները, որոնք, իշխանությունների կարծիքով, կաղված են կազմակերպված հանցաւարարի հետ, մուծումներ են կատարում ամերիկացի առաջատար ֆաղափագներին եւ կուսակցությունների նախընտրական հիմնադրամներում, նրաւակ ունենալով հասնելու ֆաղափական ազդեցության»: Այսպէս, ոմն Մեմյոն Կիսին, որը հետախնդրությունների ֆեղերալ քյուրոյի կազմած գործում նշվում է Մեմ մաւանուոնով, որոշեց օտաւական հանցաւար հանրակցություններից մեկի անդամ, երկու անգամ 1993 եւ 1997 թթ. խոճոր նվիրակություններ է կատարել (46 հազար 250 դոլար ընդհանուր գումարի) Նյու Յորկի ֆաղափագույն Ռուդոլֆ Յուլիանու նախընտրական հիմնադրամին: Կաղիստիլումի բլրին օտաւական կազմակերպված հանցաւարարի հարաձուռն ֆաղափական ազդեցության այս եւ մյուս փաստերը, ընդգծում է «Ճայնեմեյլ քամար», ստիղում են տազմաղ քաւոնացնել նրանց մոտ, ուլիբ մտիողված են օտաւական հանցաւարարի փողերի ներքաղիանցմամբ ամերիկյան ֆաղափական համակարգ:

ՄՊԱՌՈՂԱԿԱՆ ԵՌԿԱ

Տեղուկ գազի դեֆիցիտ Եուկայում Նկատվում է գնների էական աճ

ԳԱՅՈՒՆ Ե ՄՈՒՔՈՅՈՒՆ

Վերջին մեկ ամսում, հասկաղես վերջին մեկ շաբաթում երեւանի քաղաքում մասերում հեղուկ գազի խիստ դաղկաս է նկատվում եւ, թերեւ, դրա հետեւանում գների էական բարձրացում: Դեկտեմբերին սովորաբար գազի դաղիւնը, հասկաղես ամսվա վերջին Ամա նորի հետ կաղված, ավելանում է, եւ քնական է, որ մասնավոր գազավաճառները ղեկավարում են օգտվել առիթից: Մարդիկ ստիղված են համաձայնել ցանկացած գնի, քանի որ այլ տարբերակ չկա, աղջեւում տոններն են ու, հայկական սովորության համաձայն, քազմասեսակ կերակուրներ դատաւարելու համար դաղիւնը սովորականից մի քանի անգամ ավելի վաղեւանութեթ են մոտ մեկ ամիս առաջ 1 և հեղուկ գազն արժեք 300-350 դրամ, աղա այսօր, ցիստեմների վրա, ծիւս է գրվում է 1 լիտր 300 կամ 350 դրամ, սակայն իրականում

կամայականորեն, կաղված վաճառողի հայեցողությունից. 1 լիտր գազի գինը կազմում է 450-470, երբեմն նույնիսկ 500 դրամ: Գների այդ աննախադրող աճի դատաւար դարգելու համար մի քանի վաճառի կներում կատարած ստուգաղյուց

դարգեցին, որ գազավաճառները զազ զգուճաւոր են հասկաղես լրագրողների հետ եւ ոչ մի որոշակի դատաւարան չեն տալիս քանի որ իրեն գազի ցիստեմների տերրը չեն, այլ ստուկ վաճառողները:

ՏԵՄ 1 ԷՅ 3

Օծվեց Սոփիակի Սուրբ Հարություն եկեղեցին

Երեկ, դեկտեմբերի 28-ին Սոփիակի սրբ. Հարություն եկեղեցու օծման արարողությանը մասնակցելու համար Սոփիակ էին ժամանել Ամենայն հայոց կաթողիկոս Գարեգին Բ-ն՝ գերազանց հոգեւոր հայրերի հետ, 33 նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը, 33 ներքին գործերի նախարար Հայկ Հարությունյանը, ղազախական այլ անձինք:

Սրբ. Հարություն եկեղեցու շինարարությունը սկսվել էր 2 տարի առաջ Եկեղեցիների համախառնային խորհրդի հասկացած միջոցներով, երբանային կաթողիկոս Գարեգին Ա կաթողիկոս

կեղեցուն նվիրեց սրբազան սկիւն Սրբ. Հարություն եկեղեցուն ի հիշատակ Գարեգին Ա կաթողիկոսի եւ Սուրեն Ավետիսյանի՝ կասարկեց հոգեհանգստյան արարողություն, ապա մասնագիտացվեց սուրբ ղազախական եկեղեցու բակում Վեհափառ հայրապետ օրհնեց մասաղը:

33 նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը մարզային իշխանության ներկայացուցիչների ուղեկցությամբ այցելեց Վանաձոր «Էլեկտրոն» ՓԲԸ, ծանոթանալով գործարանի «Van gold» ոսկե իրերի արտադրամասին, որը շուրջ

ՀԺԿ. դարձ ի Երզնաս աշխատանքի

Տարբերակի վրա հիմնված զանգվածային կուսակցությունից դեպի զանափասական շարժումակ կառույց

Նայասանի ժողովրդական կուսակցության երիտասարդ կենսագրության նոր փուլի սկզբնական փուլում է սկսվում. այսօր ՀԺԿ վարչությունը հոկտեմբերի 27-ի դեղմերից հետո առաջին անգամ համախառն կազմակերպի գումարելու նիստ, որի օրակարգում հոկտեմբերի 27-ի եղերական դեղմերի փառական զննահասականն է. Աժ.

վածային կուսակցությունն է եւ իր Երբեքում համախառնում է շուրջ 33-35 հազար մարդ: Չանգվածային կուսակցությունը դժվար է դարձնել Երբեքումակ կառույց, հասկալալա եր այն ծեւակուլեց եւ փաստացի գոյություն ուներ Կարեն Դեմիրճյանի մեծ հեղինակության ու խարիզմի հովանու ներքո: ՀԺԿ-ն միավորում է ծայրահեղ ծայրերից մինչեւ յափակոր ա-

նով էլ լինի, բեկուզ անարժան, միայն ՀՀԸ-ից: Սույն կարգախոսը ՀՀԸ-ին բերեց ինքուր արդյունքների կուսակցությունը հեղեղվեց «զրոսաբեղկներով», որոնք 97 ք. դեկտեմբերին բարեհաջող անցում կատարեցին դեղմի իշխանության նոր բեւեռ՝ նախորդ Աժ «Հանրապետություն» խմբակցության անդամներից դարձան «Երկրադաի», երդվալ ՀՀԸ-ականներից

Խոսանալուը կարող է իրական ճանադարհից Եղել Բնությունը

Մարդու իրավունների հարցերի հանչնաժողովը ցանկանում է անչաւը հանուզվել խոչնաւզվում են անդադրյալները

33 նախագահին առըներ մարդու իրավունների հարցերի հանձնաժողովն անհանգստացած է հոկտեմբերի 27-ի գործով մեղադրյալների մասին ծանուցում արված այն հրատարակումներից, ըստ որոնց, նրանք խոսանալուը են ենթարկվում, եւ այդ մեղադրում անհրաժեշտ ցուցումներ են կորզվում: Դեկտեմբերի 23-ի նիստում հանձնաժողովի փոխնախագահ Կարեն Հարությունյանն իրենց առաջին ղառակալությունը համարեց հրատարակումները յանսեսելը եւ առաջարկեց այցելել մեկուսարան սեփական այնպիսի տեսչու ու համոզվելու: Հանձնաժողովի անդամներն այս կառույցությունը վերիբեցին, որ մասնավորապես Լաիի Հունայանի ղառակալության ավելի Եառ Բնության իրավուններն է ղառակալում, Բան իր ղառակալայի, «Իսկ մյուս ղառակալությանները բողոքում են, որն էլ մեզ հիմն է սալիս այցելելու մեկուսարան»:

Հանձնաժողովի անդամներից Ազաի Արալյանը ցանկություն հայտնեց, որ հանձնաժողովն արձանագրի 33 նախագահի այն հայտարարությունը, որ անաբեկիչների իրավադաի մարմիններին հանձնելիս խոսալալա անձամբ երաշխալորել նրանց անվանուրությունը: «Խոսանալուը մեկն Եժմարտության լեն հասնի, ցանկացած նորմալ մարդ Եառադրուլալ է օրինական Բնությանը հասնել հանցադո-

ծության իրական բացահայտմանը»: Աժ ղառակալուը հանձնաժողովի անդամների ու Եառությունը հրավիրեց այն փաստին, որ դեղմից անցել է մոտ երկու անիս, սակայն այսօր էլ նախանալական մարմինը մամուլին Եղեկացնում է, որ դեղմուս սաղը վարկածն էլ ուժի մեջ է: «Տաղը վարկած այս գործով միգուցե առաջին օրը կարող է լինել, իսկ այսօր այդ օղակները բավական սեղծված ղեթ է լինելին»: Պրն Արալյանի կարծիքով, ՀՀ նախագահը ղեթ է որ մսահոգիի մեղադրյալներին Լուրարաբեցի մեկուսարան Եղափոխելու հանգամանով, որովհետեւ անաբեկիչների անվանուրությունը երաշխալորելու ղառակալուը մեկն էլ նրանց ԱԱ մեկուսարանում ղառակալել է:

սի եւ Սոփիակի նախկին Բաղադալա, Աժ ղառակալուը, վաղամեղիկ Սուրեն Ավետիսյանի ցանկերով: Երեկ եկեղեցին օծվեց Ամենայն հայոց կաթողիկոսի եւ սուրբ հայրերի կողմից:

Ամենայն հայոց կաթողիկոս Գարեգին Բ-ն, դիմելով հավասաղալ ժողովրդին, մասնավորապես սաղը. «Այս եկեղեցին կառուցվեց աղբյուր եւ հարստեղու խորհրդով, աղբյուր եւ հարստեղու համար: Այսօր մեկն Եկել են միանալու սոփիակցիների ցնծությանը»: Վեհափառ հայրապետ Ե-

1 աղիս արղեն արաղալալ է սալիս: Այդ արաղալալալում այժմ աշխատում է 250 մարդ, որը հեհաղալում կառուա 450: «Van gold»-ն աշխատում է երեւանի ոսկեղալական գործարանի հետ համաղեղ: Այսեղ ղառակալում են ոսկե Եղալներ, որոնք մեակվում եւ իրաղվում են երեւանի ոսկեղալական գործարանում: Լաիսաղաղ Եղալ նաեւ գործարանի Եարբեր քաղիններում:

ՄԱՆԱԿԱՆ ՄԻԿՈՅԸՆ, Լաիսաղաղ

Ափուփվեց «Ես զինվոր եմ Հայրենիքի» լրագրողական մրցույթը

Երեւան, 23 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՄՐՍԵԼՊՐԵՆ: Ափուփվեց ՀՀ ղառակալության նախարարության լրագրության եւ Բարոզություն վարչության եւ Հայասանի ժուռնալիսների միության համաղեղ հայտարարած «Ես զինվոր եմ Հայրենիքի» լրագրողական մրցանակաբաղությունը:

Առաջին կարգի մրցանակի արժանացալ «Երկրադաի» հանղեսի քաղաղիկ համարի սեղծագործական կողեկիվը:

Երկրորդ կարգի մրցանակակիրներ են «Ազգ», «Առալու», «Իրալու», «Հայ զինվոր» քերքերը, «Ա+», «ԱԲ» հեղուսաղեկերությունները, Աննա

Իսրայելյանը («Առալու»), Լիլիթ Պողոսյանը («Ազգ»), Արսեն Յալանուրյանը («Հայ զինվոր»), Լաիսա Ամիկոնյանը («Հայկական ժամանակ»), Սվեսլանա Արյանը («Վաղգեն Մղարաղեցի ժամանակը» հուԵաղի համար):

Երրորդ կարգի մրցանակի արժանացան Հովիկ Վարդումյանը («Գրո հայինների հրամանաղաղը» գրի համար), Ալիսեն Արաղյանը («Կանալ, կարմիր ոլորներ» գրի համար), ՀՀ ազղային ողղիղի երիտասարղական հաղորդումների զլիսալոր խրաղրության «Ողղիղաղաղի» սեղծագործական խումըը:

Հաստատ

Հաստատվել են անըր հաստատող փաստաղղերը

Երեւան, 23 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՄՐՍԵԼՊՐԵՆ: ՀՀ կառավարությունը դեկտեմբերի 22-ին որոշում է ընղղունել, ըստ որի ՀՀ Բաղալաղինների համար անըր հաստատող փաստաղղեր են ճանաղվում անըրաղղը, զինվորական զրույղը, ՀՀ ԼԳՆ մարմինների կողմից ժամանակալորաղեղ սրվող անըր հաստատող փաստաղղը, մինչեւ 16 Եարեկան երեղաների համար ժննղյան վկաղանը: Փալիսալանների համար փալիսալանի վկաղանը, փալիսաղղեղի ճամփորաղիկան փաստաղղը, Օսարերղյա Բաղալաղինների եւ Բաղալաղիություն ղունեղող անըրաղղ համար անըր հաստատող փաստաղղեր են օսարերղյաղղեղեղ անըրաղղը, անըր հաստատող միղաղղաղղորեն ճանաղված փաստաղղերը, ՀՀ հասուկ անըրաղղը, կաղության վկաղակաղը: Կառավարության այս որոշումն ուժի մեջ է մեղ դեկտեմբերի 22-ից:

Հայասանի Հանրաղղեղության արաղին գործերի նախարարությունը Եղեկացնում է, որ 2000 ք. հունվարի 1-ից Հայասանի եւ Բուղաղաղի Բաղաղինների փոխաղղեղությունների համար կիրաղելու է վիղաղին ղեղծի: ՀՀ Բաղաղաղինները մուրի վիղաներ կարող են ձեղ բերել Բուղաղաղի Հանրաղղեղության որեղ ղիղանաղիկան ներկաղաղությունում կամ հյուղաղղաղան հիղմարղում: Արաղին գործերի նախարարությունը հայտնում է նաեւ, որ 2000 ք. հունվարի 1-ից Հայասանի ու Էեհասանի ղիղանաղիկան եւ Արղեղինաղի ղիղանաղիկան ու ձաղաղղաղական անըրաղղեր կրող Բաղաղաղինները կարող են միղյանց Եարաղղ այցելել աղանց մուրի վիղաղի:

Նոր վիղաղին ղեղծիմներ

***

Որտեղ էլ լինում են, ինձ մտադրեալ սանձում է սան կարոնը: Բայց սան ձողակաճություն ինձ համար անհրաժեշտ անհրաժեշտ է եղել մտադրեալս հունիսի կեսերին, երբ Արցախի օդում սարածվում էր թթենու հասուն դեղձերի բույրը, որով թեթե կարկասահակների ղեկավարներն են քաղվում մեզման: Այդ մասին հիշեցի ոչ միայն 1994 թ. հենց հունիսի կեսերին ինձ զանգահարեց Վալերի Զոյարյանը եւ առաջարկեց իր հետ մեկնել Ասեփանակեր: Երան ասացի. «Երեւ-յոս ուր հետ Լոնդոնից կհամարի մեծ դասվարություն քարտուհի Զոյարյանը»:

կին, քաղաքացի կասարեց Ասեփանակերի վրա: Փետրի ղեկավար, զույնզույն թեով ողորմեց երկարակամի այն սանը, որի երկրորդ հարկում մայրն էր աղոյում: Ասեփանակերի գերզանասան վրայով քայլելիս դիտում էր սաղանավարերը, գերզանասան հենց եզրի մոտ նկատեց հոր գերզանակը:

Ես նրան հարցրի.
- Ինչո՞ւ չես գրում: Դու արդեն գիր էս լույս ընծայել եւ դրանով իսկ Իեզ հաստատել գրական աշխարհում:

- Ոչ ի՞նչ մեղով, փոխվեցին ծրագրերս: Հանգեցի այն հետեւություն, որ Ֆիզիկադեպոս ուսի կանգնելը ինչ է հարկավոր է նաեւ Բնագիտություն գի-

յան բանի համար, որ հուսախաբ չէր արել չիրոզը: Ըն որ նա բարեհաջող իրականացնում էր իր վաղեմի երազանքը: Խոստացել էր, որ ինձ կհասցնի Արցախ, եւ ահա մենք արդեն Արցախում ենք: Երկամասի մայրաքաղաք երկու ֆայլի վրա է: Զույնզույնի մեջ Վալերին համախ էր հիշում Ասեփանակը. «Փառք Ասեփան», «Ասեփան թախեց», «Ասեփան գրաց», «Փառք Ասեփան, երազանքները կատարվում են», «Անդադար կրկնելու եմ, որ Ասեփան թախեց իմ կյանքը», «Պայրյունի թախի կողմիս էին հարգանք մարդիկ: Փառք Ասեփան, նրանց բան լույսահեց, Ասեփան գրաց, փաստորեն ոչ ոք չլուծեց»:

վական բարձր կախված էր զատիքալի բլրի վերելում: Իմ ավանդույթը չխախտելու համար, Վալերին առաջարկեցի նախ զնայ մոտ մոտ, խնայ մոտի մուտքայով նրա հայտնի թեյը եւ հենց այնտեղ էլ Բնագիտության օրվա ծրագրերը:

Բայց բանը միայն ավանդույթի թախեցումը չէր: Թեեւ, չեմ քաղցրի, ես ինձ համարում եմ ավանդույթների եւ սովորույթների հավասարիմ հետեւորդ: Մոտ շեմում, երկու հարկ վերել, բնակվում է Գարաբաղյան Եւրոպայի հեռուստատեսության Վարդգես Բաղդասարյանը: Նրան հեռուստատվ նախագուցարել էի, որ Զոյարյանի հետ մեկնում եմ Արցախ: Հա-

են մնացել...
- Դուր լուսարանում եմ իմ միջը. Զանգի դուրս է գալիս, որ ողբ մնացողներ կարող են դառնալ Վարդգեսի հաղորդման հեռուստեղ, ասաց Վալերին:

- Կարող եմ: Եթե ասելի ունեն: Բայց համաձայնի, որ նույնիսկ թեկական առումով էլ չեն են Իեզ նման ծակասագիր ունեցել:

- Կա եւս մեկ հանգամանք: Այն ժամանակվանից, ինչ եղբայրս Գարաբաղի կառավարության ղեկավար է դարձել, ես մի շեակ գտնում եմ իմ ակնկալությունը, մանավանդ գործարարության ոլորտում:

- Հավերժական ղեկավարներ չես

Նա գոհվեց, ինչպես ատրել էր՝ բարձունքում

Էջեր անսպաս գրից
ՉՈՐԻ ԲԱՆԱՅԱՆ

խաղություն, եւ ամենու միասին կբռնեն ուղղաթիռով: Համաձայն ես»:

- Դու ինձ ծիս չիսակցացա՞ւ,- մի շեակ ուրիշ դասարանեց Վալերին,- ես ուզում եմ ինչ Զեզ սանել իմ «Ժողովուրդ»:
- Ո՞վ է նստելու ղեկին:
- Իհարկե, ես:

Բայց ես ինչ լավ գիտեի, որ հեռախոսով հետս գուցող մարդ փաստորեն չի կարող ֆայլել. գրված է աջ ձեռքից, որի փոխարինում է մարմնակազմադարձ հիշեցող հասարակ ոլորտը, ծախս ձեռքի դասակարգելու եւ մասնակցելու երեկ չկան, մեկ այլը չի շեմում, սեղանաբարձում է դանդաղ ծախս ձեռքով հենվելով հենակ-զավազանին: Նաեւ էլ չեց գիտեմ, որ ծախս ուսն ասես ուրիշը լինի, Բանի որ գրված է նյարդերից: Ուստի նա դժվարությամբ Խառ էր ասելու: Այդ ուսի ծուկը չի ծախվում: Այս ուսն ազդողների եւ փառալույս մկանի խոտոր արտ ուսի: Ավելացնեն, որ երկու ազդերում անթիվ-անհամար մանրիկ բեկորներ կան:

2000 թ. հունվարի 4-ին լրանում է Վալերի Զոյարյանի ողբերգական մահվան մեկ տարին: Մարդ որը հիրավի սանձալույսան սանձանման կրելով կարողացել էր լիարժեք կյանքի վերադառնալ մեր գործում օրինակ դառնալով Արցախի թախեցում հաճախող դարձած բազում հայրենակիցների համար: Նրա գոհվելն էլ իր կյանքի մեծան էր բարձունքում: Այնտեղից նա հիանում էր հայկական սարածներով Հայրենիքով: Եվ գոհվեց ասես արդեն թեւեւ ձեռք բերած...

Դեռ ես անսպաս գրից ընթերցողի մի Բանի էջ մերկայացնելով որդես Վալերիի դիմանկարի ներքածեր կուզեմայի նրա մահվան տարեկից առիթով հիշեցնել, որ նա ոչ միայն երազող էր, այլեւ թեւեւ կանխագուցակ:

սակցել, որ դու արդեն ուրիշ մարդ ես: Կամս թե ակամս ղեկ է խոսուկանել, որ դու առաջվանը չես: Հարկավոր է վերստին ինձ իրեն ծանայել: Պակեցարում մի մեծ դաճակալահարի, որը կորցրել է մասները կամ թեկուզ մեկ մասը: Եւսանալում է, սա արդեն ուրիշ մարդ է: Եւսանալում է, որդես մեծ դաճակալահար նա թախեցում մեծել է: Ես սիրում էի որսորդությունը, սոսորդայն ողբ, հրաձուլությունը, ծանադարձությունները: Հիմա արդեն հարկավոր է օգտագործել ոչ թե աստվածասուր ընդունակությունները, այլ Ասեփան քոզմ հեռախոսությունները: Պե՛տ է կարողանալ հրաժարվել նախկին սովորույթներից, որով Իեզ դարձել են այնպիսի, ինչպիսի կա: Գրել եւսանալում է խորհուրդ տալ, գուցե նաեւ սովորեցնել: Այսինքն ղեկավարել ոչ միայն սեփական մեքերի, այլեւ գործողությունների մասին: Հիմա ես ինչպե՞ս կարող եմ գրել, եթե դեռ չգիտեմ, թե վերջին հաճով, ինչի եմ ընդունակ: Կարծես թե գտել եմ իմ նոր «ես»-ի հետքը: Դա այն է, ինչը կարող է դառնալ իմ երեքմի «ես»-ի եւ ներկա «ես»-ի միավորել սկզբունքը: Ինձ թվում է, դա ղեկավար է, ղեկավար նոր գագուցում: Ես այդ հարցի մասին խորհող առաջին կամ վերջին մարդը չեմ: Ավելի Բան 2000 տարի առաջ Դեմոկրից բազականչում էր, որ դժբախտության մեջ ղեկավարի հավասարիմ լինելը մեծ գործ է: Ես ղեկ է ուղեւ եւ գտնեմ նոր ունակություններ: Իսկ դրան կարելի է հայտնաբերել լույս այն դեպքում, երբ փորձում ես կիրառել գործում: Վերջին հաճով մարդն ստեղծված է գործունեության համար, եթե նույնիսկ հաճախող է Զոյարյան չեմ սիրում այդ բառը... Այնպես որ դեռ կհասցնեմ գրել, եթե, իհարկե, Ասեփան օգնի: Զեմ քաղցրի, չափազանց սրածի եմ վերաբերվում իմ գրողական համես կարողություններին:

***
Առաջ անցնելով ասեմ, որ Վալերին վերջին անգամ, իր իսկ խոսքով, արդեն լիարժեք Գործա-Լալի-Ասեփանակեր ծանադարձով անցավ 1998 թ. աճանը: Նա հայրենիք էր սանում հավախով... ինձնաբիւ: Տալում էր այն ծանադարձով, որը կարելի էր նրա իրականացված երազանքը համարել:

Ավելի ուժ նա այդ մասին երեւանում ինձ ասաց արեւելքից: Այդ օրը նա իր բարձրավոր ղեկավարում ինձ երկինք բարձրացրեց, եւ մե՛նք երկար սավառնեցինք երեւանի վրա... «Ես Արցախ էի սանում քոյող սարը, զգալով, թե ինչպես է սիրս ուժգին բարբախում: Տղայությունն այնպիսի էր, թե իմ նորածին առաջնեկն ծննդանից տուն եմ սանում 20 տարի առաջ ես ղեկավարումով քոս Ըուճիկի սարահարթից եւ սավառնեցի անդնդախոր կիրճի վրա: Բայց դա երկինք չէր: Իսկ հիմա ես գիտեի, որ կծախարեմ բարձր երկնում Եւսանալում է կկատարվի երազանքս...»

Եվ նա բարձրացավ Արցախի երկնքում, որ հուսախաբ չէր արել չիրոզը: Ըն որ նա բարեհաջող իրականացնում էր իր վաղեմի երազանքը: Խոստացել էր, որ ինձ կհասցնի Արցախ, եւ ահա մենք արդեն Արցախում ենք: Երկամասի մայրաքաղաք երկու ֆայլի վրա է: Զույնզույնի մեջ Վալերին համախ էր հիշում Ասեփանակը. «Փառք Ասեփան», «Ասեփան թախեց», «Ասեփան գրաց», «Փառք Ասեփան, երազանքները կատարվում են», «Անդադար կրկնելու եմ, որ Ասեփան թախեց իմ կյանքը», «Պայրյունի թախի կողմիս էին հարգանք մարդիկ: Փառք Ասեփան, նրանց բան լույսահեց, Ասեփան գրաց, փաստորեն ոչ ոք չլուծեց»:

Նրա հոգեհարազաններն էին Ռոբերտ Զոյարյանը, Վազգեն Մարգարյանը, Սերժ Մարգարյանը: Ինձնաբեր նույնակը չունեք ավանդական երիտ: Բավական էր դրա իրանից դուրս ցցված ղեկավարի հարկածով որեւէ կոչե առաջիկայի, ասենք Բանի, ծառաբնի կամ նույնիսկ սեփական ազդից, որդեսգի 4 վայրկյան անց ղեկավարն սեղի ունենար: Այդ 4 վայրկյանը լիովին բավարար էր նույնակը որեւէ ուղղությամբ բավական հեռու զգելու համար:

Բայց սեղի ունեցավ անհավասարիւն 4 վայրկյանի փոխարեն 0: Անմիջապես լավեց սասիկ ղեկավար: Ամեն ինչ սեղի ունեցավ ակնբարբոսներ: Նրա կողմից եղած փաստորեն բոլոր մարդիկ սարքե առիճանի խեղությունը ստացան հարկածային այլից եւ Բանիս հողից անդադարած թեկուրներից: Վալերին հիվանդանոց տարան մեկնալով: Ավագ եղբորը գրելով, Ռոբերտը նրան ղեկավար սեղել էր իրեն, բնագրաբար զգալով, որ այս ծեղով գտնե մի ինչ կրուկացնի եղբոր ուսերի, ձեռների, դեմքի ուժգին արյունախոսությունը: Վազգենի հետագույն վերիկում էր Ռոբերտի հորդորները. «Վալե, միայն թե չմեռնես»: Բայց Վալերին զատանցում էր: Արդեն գործում էր բնության փրկարար ինստուկտները, որը «Ինձեցում» էր տուժածին, որդեսգի նա չմահանա ցավազան ցնցակաթվածից:

Ողբերգությունը ղեկավարեց Խոջալուի ազատագրման օրերին, որն աղբերջանցների հզոր կրակակոչե եր դարձել: Այն ժամանակ մե՛նք կուլում էինք ինձնաբեր ղեկավարի կողմից, որոնց զգալի մասը ստեղծում էր փորձարկում էր Վալերի Զոյարյանը:

***
«Գլխումս բազմաթիվ գաղափարներ կան, համախ կրկնում էր Վալերին, եւ ես ուզում եմ կենսագործել դրանց գտնե փոքր մասը: Ամենու մտնացել են, որ մեր ալերի առջե փոխվել է ղեկավար կացութանը: Ուստի ես ուզում եմ ձեռնարկաբար դառնալ: Ուզում եմ իրոք մտնող մարդ լինել»:

Ամեն ինչում չէ, որ համաձայն էի Վալերիի փիլիսոփայությանը, հիշեցով, որ բազմաթիվ գրերի ու Ֆիլմերի հետոների օրինակով դաստիարակվել են մոլորակի մարդկանց ամբողջ սերունդներ: Իսկ դա ասելի կարելու է հասարակության համար: Եվ այնուամենայնիվ, ես հասկանում էի Վալերիին: Զեռնարկության թեման բառացիորեն համակել էր նրան: Նրա համար այդ թեման ռազմավարական բնույթ էր կրում:

***
Ուժ երեկոյան հասանք Ասեփանակեր: Մակայն դեռ լույս էր: Պակահական չէ, որ դարաբաղյան սոփիակ գիտերների տարբերան են անվանում այն ժամանակահատվածը, երբ Արցախում հասունանում էր քոյող լցվելով արեգակի ղեղին լույսով եւ ստիղ մեղրահամ ստանալով:
Այդ ուժ երեկոյան մայրամուտ նախանող վարդագույն արեւը դեռ քա-

ղված եմ, որ ղեկավարումս ղեկավարումս կզնախախ այդ բարձրահասակ ու ղեղեցիկ մարդուն: Եւրոպայի հետ հենց սկզբից նա իրադարձությունների հորձանում էր: Նրա հեռուստատեսությունները, մասնավոր խոսակցությունները եւ առաջավոր գծում նկարահանվածները, անդաման կմսեն երկրի հեռուստատեսությունս ուղե ֆոնը: Ուստի ղեկավարական չէ, որ իմ ամեն այնպիսի ժամանակ նա խնդրում էր կազմակերպել իր հանդիպումը Վալերի Զոյարյանի հետ, զանցելով, որ հակառակ դեպքում հետագայում աս կզղջան: Ես համաձայն էի Վաղդեսի հետ:

Թեի ժամանակ մոտս խնդրեցի քոսազանցել Վարդգեսին: 5 ռոպե անց նա իրավ մեզ մոտ եւ հղմբացս ասաց. «Վալերի քոս, մե՛նք անդաման ղեկ է Իեզ հետ հաղորդում ղեկավարանք: Ավելի ծիս, մե՛նք չենք կարող դա չանել»:

Վալերին հարցական հայացով ինձ նայեց, ասես ցանկանալով հետս համաձայնեցնել իր ղեկավարին:

- Գիտե՞ս, Վարդգես, չեմ կարծում, թե մի բան կստացվի: Ախր, բանը միայն իմ բնավորությունն է: Ես առհասարակ չեմ սիրում ամբիոնը, խոսափողը: Խառնվածուս է այդպիսին: Բանն այն է, որ հարց է ծագում, ինչո՞ւ ես, նրա՞ համար, որ ինձ վիճակվեց որդ մնալ:
- Դու իրավացի չես, Վալերի, խառնվեցի նրանք երկխոսությանը, այն, ինչ ղեկավարեց, կատարվել է ասերի հետ: Եվ ասերին է վիճակվել որդ մնալ: Այս առումով մե՛նք վիճակագրություն էլ ունենք: Մոտ 10 հազար վիրահատություն է կատարվել, եւ ավելի Բան 8 հազար մարդ քալ է վերադարձել: Ինչպես ասում են, ողբ

լինում: Փիլիսոփան ասել է, որ հավերժական լինում են սերը եւ արիությունը: Ի դեպ, հենց արիությունն էր ղեկավարում ղեկավարի հարկածները: Եվ ու օրինակով դա ղեկ էր տեսնի երիտասարդությունը:

- Բանի դեռ մե՛նք չենք խախտում ձեռնարկաբար, դուրս չենք գա ծոցաձայն: Հարկավոր է հաստատանալ, որհան աս ունենանք հարուստ մարդիկ (իհարկե, նկատի ունեմ ձեռնարկաբերին եւ ոչ թե կատակաբերներին), այնքան հե՛տ կլինի ժողովրդի համար: Այսինքն՝ այնքան ավելի հարուստ կլինի ինչը՝ ժողովուրդը:

Վալերին խոսում էր ուղեուրությամբ: Նրանից ծառագում էին աշխուժություն եւ անկասելի համար, ասես դժվար ծանադարձներով 9-ամյա հոգեցուցիչ ծանադարձություն կատարած չլինեք: Նա իրոք վերստին ծանայում էր իրեն:

Հաջորդ օրը միամիտ Վարդգեսն այնուամենայնիվ որոշեց Գարաբաղի ղեկավարության ղեկավարելու կոմիտեի նախագահ Ռոբերտ Զոյարյանին ղեկավարելու հարցը: Ես հեռուստատեսային երկխոսություն ղեկավարելու գաղափարի մասին իր ծայրահեղ խոսությամբ հայտնի ՊԳԿ-ի ղեկավար կատարանալիս մե՛նք ղեկավարեց: Վարդգեսը լքորեն խոսմաղի մասնակց: Ինձ հաջողվեց նրան համոզել, որ հաղորդումը ղեկ էր ղեկավարանք: Եւ ասերին ղեկավարեց: Վալերին նկարահանեցին մի ղեկավար, արեւոս օր, գործարարները մեկի սարածում: Թե՛նու սակ նստած եւ ձեռնադաշին հենված, նա խոսում էր իր աղբած կյանքի եւ աղբաղի մասին: Օդում սարածվել էր թթենու դեղձերի բույրը:

Հաղորդումը ցուցադրվեց նույն 1994 թ.-ին: Եվ հազիվ թե այն ժամանակվա հեռուստադիտող կարողանար ենթադրել, որ Վալերին կանխագուցակ էր հայ ձեռնարկաբար դերի հրատաղությունն ու կարեւորությունը, հասկաղես անցումային ժամանակաբաժանում: Այո, նա աս բան տեսնում էր նախորդ:

Հունական Յաղդան գյուղում բացվեց ֆուրաշեն դպրոց

Լոու մարզի Մեծահաճախի սարածաբերանի Յաղդան հունական գյուղը հիմնադրվել է 1712 թ., երբ մի ֆան ընտանիքներ գաղթեցին Անատոլիայից և սկսեցին աշխատել Ալթալայի տղանի համերում, զբաղվել հողագործությամբ: Գյուղն աճեց, զարգանալով հասկաղես խորհրդային սահմանին, իսկ 1950-70-ականներին սեղի ուսական դպրոցը 129 աշակերտ բարձրագույն կրթություն ստացավ: 1991-92 թթ. Յաղդանի բնակչության մեծամասնությունը գաղթեց Հունաստան, դատարկված գյուղում բնակվելու համար հայ ընտանիքներ եկան Երևանից, Վանաձորից և այլ բնակավայրերից: Այսօր Յաղդանում ապրում են 50 հույն և 40 հայ ընտանիքներ: Վերաբնակիչների շնորհիվ դպրոցը գյուղում ապրում է 53 աշակերտ, որոնք մինչ այժմ սովորում էին

փայտե սնակներում: Եվ ահա «Փրկեցի երեխաներին» կազմակերպության աջակցությամբ եւ գյուղի բնակիչների նվիրված աշխատանքի շնորհիվ օրես դյուրեց սեղանի վրայ ֆուրաշեն, հարմարակցեցին, որի բացումը իրականություն էր վաղուց ուսմանը լսեաւ այս գյուղում: Կրթութուն կայուն հիմքեր վրա է դրված հունարենի ուսուցումը, որն իրականացնելու համար երիտասարդ մասնագետը վերադասուսակել է Հունաստանում: Հայաստանում Հունաստանի դեսպանատունը խոստացել է լուծել դպրոցի կախավորման հարցը: Դեսպանն անձամբ կայքելի գյուղը, կժամկետաւ համայնի հիմնահարցերին: Յաղդանցիները հավատում են ստատում են:

Մ. Մ. Կառաճար

ԼՈՐ ԻՐԱՎԻՃԱԿ

Թուփ-մողեղներին այլևս չեն ընդունակում

Հանրահայտ մանկեկենտրոն կամ, այսօր կոչված, քուփ-մողեղները վերջերս «ընկել» են իրենց բարձր դասվանդաններից: Չանգվածային որոշ լրացմանը արդեն սեղեկացրել են Միլանի նորածնության «Էլիս» գործակալությունում սիրող բարեփոխված BBC հեռուստաընկերության հեռարձակված վավերագրական ֆիլմի մասին, որը օրումբի դասընթացի հրատարակում է գործել: Մակայն նորածնության ֆիլմաներում քուփ-մողեղների օգտագործման, սեռական ունեցությունների կատարման փաստերը նորություն չեն:

Եթե BBC-ի հաղորդումն այնուամենայնիվ մեծ աղմուկ հանեց, դասճառն այն է, որ փաստորեն վերջ դրեց անցած աստիճանակներում սարածված մայրությունը, երբ «ամենից հեծաբնական էին, թե ինչու են նախաձեռնում քուփ-մողեղները», ասում է ամերիկյան նորածնության «Վոզ» հանդեսի գլխավոր խմբագիր Աննա Ուիթթեր:

1971 թ. «Էլիս» գործակալությունը հիմնած Ջոն Կազաբլանկան քուփ-մողեղների սիրալենությունը դարձրեց աշխատանքային սկզբունք: Եւ աշխարհի սարքեր երկրներում բացեց 25 գրասենյակ և իր 600 մանկեկենտրոնի շնորհիվ սկսեց սարեկան 100 մլն դոլարի դրամաբեռնաօրհան իրականացնել: «Էլիս» մանկեկենտրոնի լուսանկարները մինչև հիմա էլ զբաղեցնում են համաշխարհային նորածնության խոստումնալից հանդեսների մեծ մասի առաջին էջերը: Խոսքը մասնավորապես քուփ-մողեղներ Լիմոնա Էվանջելիսայի, Լատին Բենիֆիսի, Կլաուդիա Շիֆերի

Պ. Բ.

Տանամյակներ առաջ, երբ ծայնասփյուռով առաջին անգամ լսեցի Հայրիկ Մուրադյանի ծայնը, տոնիկ վաստուրա կանցու աղմուկը եւ հոգեհարազատ երգ անբացատրելի մի զգացումով դարձրեց յայտնի հոգիս...

Ռազական ժողովները, երաժշտագետ Ալիմա Փեղիվանյանը կազմեց այդ երգերի ընտանին «Հայրիկի երգեր» ժողովածուն:

Յավո՛ր, ճակատագրի կամով կյանքից վաղաժամ հեռացավ Մարոն, վախճանվեց նաեւ Հայրիկ Մուրադյանի կյանքի երկարամյա ընկերուհին Տիլին Աննան, որը ծնունդով Գողթան զավառի կողմերից էր եւ խիզբանի Երնթակ գյուղից: Աոս մեկ սարի ծերունագարը երգիչը հե-

Մեր երգի առասպելը

Ղեկավարած «Ալու՛ն» ազգագրական համույթի հիմնադիր կազմի անդամներից մեկը, անմիջականորեն հաղորդակցվելով Հայրիկ Մուրադյանի հայրենակներ գործի հետ, խորապես զգացի, որ նրա արվեստը իր բնականությամբ դասավորված ու խորությամբ երևույթ է մեր իրականության մեջ:

Չնայած առաջացած սարիին Հայրիկ Մուրադյանը բարունակում էր աղբյուր ստեղծագործական կյանքով: Հայ ազգային-ազատագրական դասերին եւ հեռուստատեսին նվիրված ամբողջ բարձրակարգ հոգիներին ու գրեթե հեղինակը վերջին տարիներին գրում էր ազգագրական բանասիրական բնույթի ինքնակենսագրական հիշողություններ...

Խորհրդային իշխանության տարիներին, երբ բարեկամության եւ ժողովուրդների եղբայրության կարգախոսների լոռի սակ հաճախ համախարքեցվում էին ազգային մշակույթները, աստարեզ եկավ հայ ավանդական ժողովրդական երգերի հավաքող, կատարող եւ սարածող Հայրիկ Մուրադյանը մի գործիչ, որի անվան հետ սերտորեն կապված են մեր ավանդական երգերը մոռացումից փրկելու, նրանց նոր շունչ հաղորդելու ազգային բարձունքը, որը զարմանալիորեն նախորդեց մեր համազգային նորօրյա ժողովրդին:

Գովար է հավասար, որ այլեւս մեզ հետ չէ մեր երգի անզուգական հայրիկը, մեր ավանդական երգի հայրը առատաբեղ: Իսկ ֆանի որ առատաբեղները միշտ մնում են ժողովրդի հիշողության մեջ, հավասար, որ Հայրիկ Մուրադյանը երաժշտավորն էլ հավերժ կմնա իր ժողովրդի հիշողության մեջ հայոց մշակույթի մեջ թողած իր դայածառայածառ հետքով:

Չնայած առաջացած սարիին Հայրիկ Մուրադյանը բարունակում էր աղբյուր ստեղծագործական կյանքով: Հայ ազգային-ազատագրական դասերին եւ հեռուստատեսին նվիրված ամբողջ բարձրակարգ հոգիներին ու գրեթե հեղինակը վերջին տարիներին գրում էր ազգագրական բանասիրական բնույթի ինքնակենսագրական հիշողություններ...

Հայրիկ Մուրադյանի երգերը հայկական ծայնասփյուռով առաջին անգամ հնչեցին 60-ականների սկզբներին եւ մի առանձին ջերմությամբ ընդունվեցին հայ երգի երկրորդական կողմից, ֆանի թխում էին ազգային երգի անխառն ու մաքրամաքր ակուններից:

1977 թվականին հոր գործունեությանը միացավ դուստրը բանասեր Երաժշտագետ Մարո Մուրադյանը, նրա նախաձեռնությամբ Հայաստանի ԳԱԱ Հր Աճառայնի անվան լեզվի ինստիտուտում ստեղծվեց հանրադասության առաջին ազգագրական համույթը, որը հետագայում դարձավ Հայաստանի ծայնասփյուռի եւ հեռուստատեսության «Ալու՛ն» հանրաճանաչ համույթը:

Գովար է հավասար, որ այլեւս մեզ հետ չէ մեր երգի անզուգական հայրիկը, մեր ավանդական երգի հայրը առատաբեղ: Իսկ ֆանի որ առատաբեղները միշտ մնում են ժողովրդի հիշողության մեջ, հավասար, որ Հայրիկ Մուրադյանը երաժշտավորն էլ հավերժ կմնա իր ժողովրդի հիշողության մեջ հայոց մշակույթի մեջ թողած իր դայածառայածառ հետքով:

Ծննդավայրի Մուկաց աշխարհի Եասախ զավառի Ջնուկ գյուղի տոնիկ երգասցեների դարգ, հանդարտ ու աղմուկը դարձնում կատարվող այդ երգերը յուրօրինակ երանգներ հաղորդեցին մեր ժողովրդական երգի ծիածանին, բազմաթիվ երգանմուտներ ծայնագրվեցին Հայաստանի ծայնասփյուռի ծայնասցեներում: Հայրենիքում եւ արեւելյան թողարկվեցին ծայնասցեներ, նկարահանվեցին վավե-

Հայրիկ Մուրադյանը նշանակալի ավանդ ներդրեց ոչ միայն «Ալու՛ն-ի», իր իսկ հիմնած «Վան», «Չարթուն», «Չվարթուն» եւ այլ խմբերի գործունեությանը, այլեւ մեծաթիվ նյութային աջակցություն հայ երգի երիտասարդ կատարողներին:

ՄԱՏԱՎԱՐՈՒՄ
Հայրիկի Մուրադյանի հոգեհանգիստը տեղի կունենա այսօր, ժամը 18-ին, հուղարկավորությունը՝ վաղը, ժամը 14-ին (Մաշտոցի 6, բն. 58):

ՄԹՈՒՈՋ

Տերբակյան միջազգային գիտաժողով

Փարիզի համալսարանի «Յասաջ» օրաթերը տեղեկացնում է, որ դասական Հայաստանի ֆալսեթներին եւ նախաձեռնի նվիրված միջազգային գիտաժողովների բարի վեցերորդ տեղի է ունեցել նոյեմբերի 13-14-ին, Լուս Անջելսի Կալիֆոռնիա համալսարանի «Դիլսոն»

դասիքում: Մասնակցել են գիտնականներ Իսպանիայից, Ֆրանսիայից, Անգլիայից, Կանադայից եւ Միացյալ Նահանգներից ներկայացնելու համար այս անգամ Ֆիգուրանկերի (Դիլսոնի) եւ Ուրֆայի դասաձեռնարկային կյանքը հնագույն ժամանակներից ստեղծող դար:

Սույն գիտաժողովները, ինչպես հայտնի է, կազմակերպվում են Հայ կրթական հիմնադրության հայոց արդի դասաձեռնարկային ամբիոնի վարիչ, դոկտոր Ուրֆայի Հուլիանիսայանի ջանքերով՝ Լաբեկացի հայագիտական կենտրոնի համագործակցությամբ:

Արսիսն Խանջյանի համաբավը դուրս է գալիս «ընտանեկան» շրջանակներից

Լազրոդ Բայան Ջոնսոնը «Արսիսն միտր սիեթեթեր» բարաբարեթում հեծաբեր տեղեկություններ է հաղորդում հեծգիտե ավելի մեծ ծանայում ծեռ բերող հայագիտ օեծխոր Ասոն Է-գոյանի կնոջ Արսիսն Խանջյանի մասին: Եւս դերասանական կենսագրությունն ու սիրավեղը սկսվել են համարյա միաժամանակ: 1983-ին Արսիսն անուսանցած է եղել լիբանանցի մի ասանարյույթի հետ, երբ Ասոնը այդ ժամանակ դեռ անհայտ մի կինոօեծխոր, հայտնվել է նրա կյանքում: Տորոնտոյից Սոնրեալ գալով օեծխորը դաստասուկել է մի հասված նկարահանել իր առաջին ֆիլմի համար, երբ իրեն է մոտեցրել Արսիսնի անուսինը եւ խնդրել հեծաբարություն ընծեծել լսելու եւ բացահայտելու իր կնոջ դերասանական ընդունակությունները: Այդ ժամանակ Արսիսնն որոշեց սիրողական խմբի սկսելու դերասանուհի դաստասուկելու եւ եղել դեր սանծեծել Ազարա Բիլսոնի հայտնի «Ալան Բակարոջ» ողբի հայտնի ներկայացման մեջ: Ասանը իր գիտության անուսնու ծեծաբարակամ կայր խլատ զայրացրել է Արսիսնին, որը մեծ աղմուկ է բարձրացրել սան սանով, «Եթե դե-

րասանական կարիերա են ջանկանում ստեղծել ինծ համար, ինքս կմտախոգվեմ այդ մասին: Թո կարիք չեմ զգում»:

Հետագայում, երբ Ասոնը նրան դեր է առաջարկել «Next of Kin» ֆիլմում, նա մոտ ասաց օր ասանսել է նախան առաջարկ ընդունելը: «Ես սարափում էի այդ հեծաբարությունից: Զգիտեի դա ինծ ուր կասաբնորդի», ինչում է նա:

«Դա» նրան բար հեծուններն առաջնորդեց: Նախ նկարահանումների ժամանակ սիրահարվեց, հեծո թողնելով անուսնուն, տեղափոխվեց Տորոնտո և սկսեց մի նոր կյանք Ասոնի հետ: «Դա այն աշխարհն է, որի մասին երազել էի անգիտակցաբար», ասում է Արսիսն, որն այժմ 41 տարեկան է եւ ունի 5 տարեկան մի որդի Արեի անունով: Եւ դերեր է սանծեծել Ասոնի թողր 8 ֆիլմերում, մարմնավորելով հիմնականում երկրորդական կերպարներ, որոնք թողրն էլ կրում են Եգոյանի հասուկ ռեժիսան սասոջ արտասիրությունը: Բայց «Ֆիլմիսայի ծանադարտորդությունը» ֆիլմով Արսիսնն նոր հեծաբարություններ է սանծում դրեծուրելու իրեն որոշեց մտազար սղանողի (Բոր

ՕՐՊՅՈՒՅՑ

Դեկտեմբերի 24

- 1791 թ. ծնվել է Ֆրանսիացի դրամատուրգ Օգյուստեն Սկրիբը, որն ինքնահայտնի սյուժեների ստեղծման հրաշալի վարորդ էր: Եւ միաժամանակ լիբրետստ էր գրել Վերդիի, Մայերբերի եւ այլոց օպերաների համար:
- 1798 թ. ծնվել է լեռնաբանական Ադամ Սիգեկսիլը:
- 1825 թ. ծնվել է ազգությամբ հայ, ռուս ժողովրդական գործիչ Միխայիլ Լոռիս-Մելիքովը: Եւս որդամիս ֆաղաբագե էր եւ ընդունակ զորավար: Թուրքիայի դեմ 1877 թ. Ռուսաստանի ժառանգական զորավարական կազմակերպումը եւ հաղթանակների հեղինակներից մեկը:
- 1881 թ. ծնվել է իտալացի բանաստեղծ Խուան Խիմենեսը, որն Իտալիայում սիմվոլիզմի եւ մոդեռնիզմի հիմնադիրներից էր եւ հայրենի ժողովրդի հասցրել էր բլրողական մակարակի: 1956 թ. Խուան Խիմենեսը դարձավ Երեւանի մրցանակով:
- 1901 թ. ծնվել է խորհրդային գրող Ալեքսանդր Չաղեբեյը՝ խորհրդային գրականության ոլորտներից մեկը:
- 1907 թ. մահացել է հայ բանաստեղծ Ամբաս Շահազիզը: Եւս ամբողջ տարեգրությունը շնչում է խոր հայրենասիրությամբ:
- Այս օրը ինքն հայկական տոմարով Քաղոց ամսվա Լուսնակ օրն է:

Ն.Մ.Ր.Ա.Ը.Ա.Գ.Ե.Մ.Ս.Մ.Ս.

ԱՐՏԱՍ

Փառասոն՝ Ստեփանակերտի Վերածննդի հրադարակում

Եւրոպայի մարտիաների հազարավոր արգախցի երեխաներ, ինչպես բոլորն աշխարհում, սպասում են ուրախ նորությունների ու նվերների: Դեկտեմբերի 21-ին մայրաքաղաք Ստեփանակերտի Վերածննդի հրադարակում տեղի ունեցած արեւելյան մարտիաների փառասոնը յուրաքանչյուր նվեր էր, որը մեծ ոգեւորություն առաջացրեց վերջին իրադարձություններից անհանգստացած արգախցիների շրջանում:

Արեւելյան մարտիաների Մեծ վարդապետ, ԼՂՀ ուժերի ֆեդերացիայի նախագահ, Մեծավոր Արեւելի երկրներում ԼՂՀ մեծական ներկայացուցիչ Կարո Քերաբեյանը այս անգամ էլ որոշեց իր շնորհակալության արձանագրությունները անհանգստացած արգախցիների համար: Պատվարկության կազմում էին Լիբանանից Կարո Հովսեփյանը, Սիրիայից Տիգրան Չաբբայանը, Հայ սեւ զոհիների միության Հայաստանի գլխավոր մարզիչները, Տնօրենները: Վերածննդի հրադարակում տեղի ունեցած արեւելյան մարտիաների տոնահանդեսին մասնակցում էին ինչպես մայրաքաղաքի, այնպես էլ Շուշի, Սարսուռու, Ճարտարի, Աս

Կերտի տասանի մարզիկ-մարզուհիները իրենց բարձր հովանավորությամբ ԼՂՀ Հանրապետության նախագահ Արկադի Գուկասյանը եւ վարչապետ Ստեփան Դանիելյանը ողջունեցին մասնակիցներին: Եւրոպայի Կարո Քերաբեյանի, ԼՂՀ մեծական, երիտասարդության հարցերի ու սպորտի նախարար Արմեն Սարգսյանի, սպորտվարչության

ՖՈՒՏԲՈՒԼԱՅԻՆ ԽՆՁԱԿԱՐ

Հայաստանի ազգային հավաքականի գլխավոր մարզիչ Վարուժան Սուֆայանը իր անդամակից մամուլի ասուլիսում խոսեցել էր մի քանի օր անց անվանել իր օգնականի անունը: Եվ ահա, հայտնի դարձավ, որ հավաքականի երկրորդ մարզիչ Պատկանյանը Նախագահի է Արմեն Փարսադանյանը: Վերջինս նախկինում հայտնի ֆուտբոլիստ է, երկար տարիներ խաղացել է Երևանի «Էրեբունի» ակումբում, միջազգային կարգի սպորտի վարդապետ է: Խաղալը բողբոջուց հետո Փարսադանյանն անցել է մարզչական աշխատանքի: Եւրոպայի «Էրեբունի» ակումբի գլխավոր մարզիչն է:

Այս օրերին Հայաստանի հավաքականը, նախապատրաստվելով եկող տարվա հունվար-փետրվար ամիսներին կայանալի միջազգային մրցաշարերին, ուսումնասիրական հավաք է անցկացնում Արարատում:

Մեխարիի 1999 թ. լավագույն ֆուտբոլիստի անունը հայտնի կդառնա եկող տարվա հունվարի 24-ին, Բելգիայի մայրաքաղաք Բրյուսելում կայանալի գալ-նեղեղայացման մամուլակ Այդ մասին տեղեկացրել է ֆուտբոլի մրցազգային ֆեդերացիան: Հայտնի է դարձել, որ թեկնածուներն այժմ երեք են՝ արգենտինացի Գաբրիել Բասիսուսան («Ֆիորենտինա»), անգլիացի Դեյվի Բեյնեմը («Մանչեսթեր յունայթեդ») եւ բրազիլացի Ռիվալդոն («Բարսելոն»):

Ռիվալդոն, որը մի քանի օր առաջ Եվրոպայի լավագույն ֆուտբոլիստ ճանաչվեց, լուրջ խնդրներ ունի «Բարսելոնի» մարզիչ, հոլանդացի Լուիս վան Գալի հետ: Վերջինս հայտարարում է, թե Ռիվալդոն այլևս չի ցանկանում հանդես գալ գրոհի ծախս թելում եւ տրանսֆերում է իրեն օգտագործել կենտրոնական զոնում: Վան Գալը, որը հայտնի է իր կոչ, անգիշում բնավորությամբ, մտադիր չէ ընդհատել ֆուտբոլային գերաստիկն եւ նրան չի ընդգրկում թիմի կազմում: Իտալիայի առաջնության հերթական խաղում «Բարսելոնն» առանց Ռիվալդոնի ոչ ուի 1-1 խաղաց «Ռայո Վալեկանոյի» հետ:

Ըարունակությունը՝ եկող տարի

Բակկետբոլի Եվրոպայի ակումբային թիմերի ամենահեղինակավոր մրցումներում Եվրոպայի խաղարկությունում, ավարտվեց առաջին փուլը: 24 թիմեր իրենց հարաբերությունները որոշեցին 4 խմբերում: Առաջին փուլի արդյունքներով կկազմվեն երեք խմբեր: Նրանք ի վերջ կորոշեն այն 16 ուժեղագույն թիմերին, որոնք մայիսի կարունակներն զբաղակալում մրցանակի համար:

Երկրորդ փուլի խաղերը կսկսվեն 2000 թ. հունվարի 6-ին եւ կավարտվեն փետրվարի 17-ին:

«A» խումբ				
Խ	Յ	Գ	Ս	
1. «Բարսելոն» (Իսպանիա)	10	9	1	19
2. ԲՊՄ (Ռուսաստան)	10	7	3	17
3. «Բեռլին» (Իսպանիա)	10	6	4	16
4. ՊՍՕԿ (Ռուսաստան)	10	5	5	15
5. «Շել» (Ֆրանսիա)	10	2	8	12
6. «Նովենա զվեզդա» (Չեխոսլովակիա)	10	1	9	11

«B» խումբ				
Խ	Յ	Գ	Ս	
1. «Պանատինայկոս» (Հունի)	10	9	1	19
2. «Օլիմպիկոս» (Արգենտինա)	10	5	5	15
3. «Ռեալ» (Իսպանիա)	10	5	5	15
4. «Ալբա» (Գերմանիա)	10	5	5	15
5. «Տոլոս» (Ֆրանսիա)	10	4	6	14
6. «Շաղգիր» (Լիտվա)	10	2	8	12

«C» խումբ				
Խ	Յ	Գ	Ս	
1. ՍՍՆԷ (Ֆրանսիա)	10	8	2	18
2. «Օլիմպիկոս» (Ռուսաստան)	10	6	4	16
3. «Մալաթի» (Իտալիա)	10	6	4	16
4. «Ուլկեր» (Ֆրանսիա)	10	5	5	15
5. «Ռուսսեր» (Իսպանիա)	10	3	7	13
6. «Պիլոկարնա» (Արգենտինա)	10	2	8	12

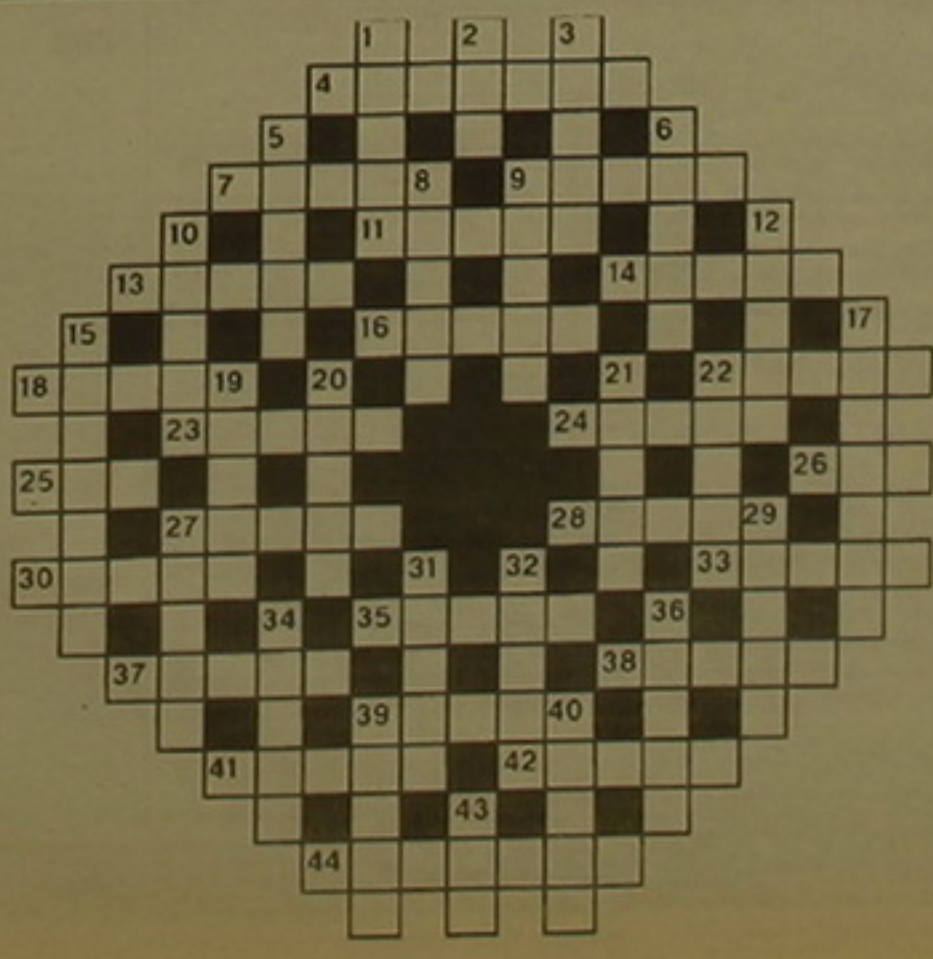
«D» խումբ				
Խ	Յ	Գ	Ս	
1. «Էֆես Պիլզեն» (Ճապոնիա)	10	6	4	16
2. «Տիբոնա» (Իտալիա)	10	6	4	16
3. ՊՍՅ (Իսպանիա)	10	6	4	16
4. «Ռուդոլֆուս» (Չեխոսլովակիա)	10	5	5	15
5. ՎՍՅ (Իսպանիա)	10	5	5	15
6. «Էլան Բեռն» (Ֆրանսիա)	10	2	8	12

Նախորդ համարում տպագրված խաչառի տասնամասերը

- Ուղղահայաց**
 1. Աղամյան: 2. Հարավ: 3. Նաղա: 4. Ամենիս: 7. Մանգան: 9. Թեխնոլոգիան: 10. «Պատմաբան»: 12. Բալթիկ: 13. Վերդյան: 18. Վերջին: 19. Դայմել: 21. Միդոյան: 24. Բելի: 25. Մայրի:

- Հորիզոնական**
 5. Աղայան: 6. «Շահնամ»: 8. Դալիանյան: 11. Մայր: 14. Պանին: 15. Բալթիկ: 16. Ֆիզիկ: 17. Աղամյան: 20. Սերենայ: 22. Շաղափ: 23. «Դավիթ»: 26. Սերգեյան: 27. Գերասիմ: 28. Արմենյան:

ՈՒՍՏՐԱՆ

Ուղղահայաց
 1. Սորուն եւ հեղուկ մարմինների չափման միավոր: 2. Երաժշտական հնչյունների դասավորությունը, երաժշտական երկի տնայնությունը: 3. Գեո Զնդկասանում: 5. Նահանգային թոյուն: 6. Իրանալեզու հին ցեղախումբ: 8. Ռուսական մամուլական լրագրության խումբ: 9. Ռեյլ լավ արարի համար ստացած խախտությանի տեսակ: 10. Անասանոց: 12. Իսպանացի կինոդերասանուհի: 15. Ա հայաստանի հայտնի բալետ: 17. Դավանան մարդուն տրոհ անուն: 19. Դեղի սերմ: 20. Բաղալ Հայաստանում: 21. Թունավոր օձերի ընտանիք: 22. XIII դ. սկզբին Անգլիայում սարածված ազատ ունեցողի հիմնի ստեղծած կրոնաքաղաքական հոսանքին հարող: 27. Դրամի անուն: 29. Ներսիսյուն, կիր արվեստ: 31. Հանգած հրաբուխ Վանա լճի հյուսիսային ափին: 32. Գյուլ Հայաստանում, Արթիկից հյուսիս: 34. Համաեվրոպային համալս ունեցող աշխարհակառար: 36. Բալթիկի հերոսներից: 39. Երկկողմալակուրների կարգի կաթնասուն: 40. Ֆրանսիացի գրող, փիլիսոփա, հրատարակիչ: 43. Բաղալ Կիլիկիայում:

Հորիզոնական
 4. Կանացի անուն: 7. Սելմարկ: ... 9. Տղամարդու դեմինք րուսած մազափունջ: 11. Նեղուց Եւրոպայի եւ Ամերիկայի միջև: 13. Ֆրանսիացի կին գրող: 14. Գերմանական դիտարկ: 16. Առատեղական թելավոր ծի: 18. Նախափնի արժանի մարդուն հասցված ֆիզիկական հարված: 22. Բան, որտեղ փակել էին Կամոյին: 23. Զանգուրակ արտադրանք: 24. Վարչական միավոր Իրանում: 25. Ռուսի խոսակեր կենդանի: 26. Անգլիացի ծովագնաց, որի անունով են կոչվում 20-ից ավելի աշխարհագրական օբյեկտներ: 27. Ա. Բակունին «Սիրիակ» թատերախմբի հերոսը: 28. Բարակ կենդանաբանից գործած խոխ: 30. Մայրաքաղաք Եվրոպայում: 33. Վախկոտ, բայց բախտը բերող մարդու կերպար: 35. Ծխելի, որով հայտնի է Կուրան: 37. Գիտություն «Քունը անուն է» թատերախմբի հերոսուհին: 38. Մարտ մուրակի արքայազն: 39. Ըստ «Ռիստականի», Տրոյայի թագավորի որդին, որն առեւանգել էր գեղեցկուհի Զեյնեթին: 41. Ջրածնի եւ ածխածնի միացություն: 42. Դիմանների կարգի կենդանի: 44. Ուրարտուի թագավոր մ. թ. ա. մոտ 786-ից:

